

Mål T-62/02

Union Pigments AS **mot** **Europeiska gemenskapernas kommission**

”Konkurrens — Artikel 81 EG — Konkurrensbegränsande samverkan — Marknaden för zinkfosfat — Böter — Artikel 15.2 i förordning nr 17 — Överträdelsens allvar och varaktighet — Proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling — Talan om ogiltigförklaring”

Förstainstansrättens dom (femte avdelningen) av den 29 november 2005 . . . II - 5066

Sammanfattning av domen

1. *Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Avtal mellan företag — Bevis för överträdelsen och dess varaktighet åligger kommissionen — Företag som tillfälligt lämnat kartellen för att utnyttja den för egen vinning — Saknar verkan (Artikel 81.1 EG)*

2. *Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Avtal mellan företag — Deltagande som påståtts ske under tvång — Omständighet som inte ursäktar att ett företag inte utnyttjat möjligheten till angivelse hos behöriga myndigheter
(Artikel 81.1 EG; rådets förordning nr 17, artikel 3)*
3. *Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Ansvar som åläggs ett företag — Ansvar för andra företags beteende inom ramen för samma överträdelse — Tillåtet — Kriterier
(Artikel 81.1 EG)*
4. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvar — Förmildrande omständigheter — Upphörande med överträdelsen efter ingripande av kommissionen — Bedömning från fall till fall
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)*
5. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvar — Beaktanden av verkningarna av överträdelsen som helhet
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2; kommissionens meddelande 98/C 9/03, punkt 1 A)*
6. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvar — Principen om individualiserade påföljder — Beaktande av förmildrande och försvärande omständigheter
(Rådets förordning nr 17, artikel 15)*
7. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvar — Förmildrande omständigheter — Passiv eller efterföljande roll för företaget
(Rådets förordning nr 17, artikel 15; kommissionens meddelande 98/C 9/03, punkterna 2 och 3)*
8. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvar — Förmildrande omständigheter — Uppträdande som avviker från vad som överenskommits inom kartellen — Bedömning
(Rådets förordning nr 17, artikel 15)*

9. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Bedömning av faktisk kapacitet att vålla skada på den berörda marknaden — Relevansen av det berörda företags marknadsandel*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)
10. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Uppdelning av de berörda företagen i kategorier med samma specifika utgångspunkt — Villkor*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)
11. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Nödvändigheten av att beakta de berörda företagens omsättning och att säkerställa att böterna är proportionella mot dessa tal — Föreligger inte*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)
12. *Konkurrens — Böter — Belopp — Gräns fastställd genom artikel 15.2 i förordning nr 17 — Tillämpningssätt*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)
13. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Avskräckande verkan på såväl det företag som gjort sig skyldigt till överträdelsen som på tredje man — Talan om symboliska böter med hänsyn till det berörda företags avsikt, innan beslutet att ålägga det böter fattades, att följa konkurrensreglerna — Omfattas inte*
(Artikel 81 EG och 82 EG; rådets förordning nr 17, artikel 15.2)
14. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Skyldighet att beakta det berörda företags finansiella ställning — Föreligger inte — Företagets faktiska betalningskapacitet i ett visst socialt sammanhang — Beaktande — Fastställande av böterna till ett belopp som får till följd att ett företag går i konkurs eller träder i likvidation — Inget principiellt förbud*
(Rådet förordning nr 17, artikel 15; kommissionens meddelande 98/C 9/03, punkt 5 b)

1. Vid tillämpningen av artikel 81 EG åligger det kommissionen att visa inte bara att det förelegat en kartell utan också hur länge denna varade.

Vad gäller ett företag som tillfälligt lämnat en kartell, kan företaget ändå anses ha deltagit i kartellen utan något reellt uppehåll när det inte dragit sig ur

kartellen definitivt för att avslöja denna för kommissionen eller ens för att återuppta ett uppträdande som lojal och självständig konkurrent på den relevanta marknaden, utan tvärtom för att använda sitt påstådda tillbakadragande för att på bästa sätt utnyttja kartellen för egen vinning.

helhet, kan även vara ansvarigt för beteenden som genomförts av andra företag inom ramen för samma överträdelse för hela den period som det deltagit i den nämnda överträdelsen, när det är styrkt att det ifrågavarande företaget kände till de övriga deltagarnas överträdelser eller rimligen kunde förutse dem och var berett att acceptera den risk som detta innebar.

(se punkterna 36, 38 och 42)

2. Ett företag som deltar tillsammans med andra i konkurrensbegränsande aktiviteter kan inte stödja sig på den omständigheten att det deltog under tvång från övriga deltagare, eftersom det kunnat anmäla dessa påtryckningar för behöriga myndigheter och framföra ett klagomål till kommissionen med stöd av artikel 3 i förordning nr 17 i stället för att delta i aktiviteterna i fråga.

(se punkt 87)

(se punkt 63)

3. Ett företag som har deltagit i en komplex överträdelse av konkurrensreglerna genom egna beteenden, som omfattas av begreppen avtal eller samordnat förfarande med en konkurrensbegränsande målsättning i den mening som avses i artikel 81.1 EG och som syftar till förverkligandet av överträdelsen i dess

4. I punkt 3 tredje strecksatsen i kommissionens riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget föreskrivs att grundbeloppet kan minskas om "företaget har upphört med överträdelsen vid kommissionens första ingripanden (bland annat kontroller)". Kommissionen kan dock inte vara skyldig att, som en allmän regel, se det som en förmildrande omständighet att en överträdelse har upphört. Ett företags reaktion på att det inleddes en undersökning av dess verksamhet kan bara bedömas med hänsyn tagen till det

specifika sammanhanget i det aktuella fallet.

regler, är de verkningar som skall beaktas när den allmänna nivån på bötesbeloppet fastställs inte de som följer av det faktiska uppträdande som ett företag påstår sig ha valt, utan verkningarna av hela den överträdelse som företaget deltagit i.

(se punkt 92)

5. Kommissionen har i enlighet med punkt 1 A i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget uttryckligen åtagit sig att, vid bedömningen av överträdelsens allvar utöver dess art och storleken på den relevanta geografiska marknaden, även beakta överträdelsens konkreta inverkan på marknaden när denna går att mäta. Av detta följer att överträdelsens allvar visserligen i ett första skede bedöms på grundval av faktorer som har att göra med själva överträdelsen, såsom dess art och dess inverkan på marknaden, men att denna bedömning justeras i ett andra skede på grundval av omständigheter som har att göra med företaget i fråga, varvid kommissionen, utöver företagets storlek och förmåga, inte endast tar hänsyn till eventuella försvärande omständigheter utan i förekommande fall även till förmildrande omständigheter.

(se punkterna 103, 104 och 106)

6. Det framgår av rättspraxis att när flera företag har deltagit i en överträdelse, skall det för vart och ett av företagen prövas hur allvarlig den enskilda överträdelsen var. Detta är den logiska följderna av principen att straff och påföljder skall vara individuella, så att ett företag endast drabbas av påföljder som är hänförliga till detta. Den principen gäller i varje administrativt förfarande som kan leda till påföljder enligt gemenskapsrättens konkurrensbestämmelser. I punkterna 2 och 3 i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget anges de förutsättningar som kan medföra att böternas grundbelopp ändras på grundval av vissa förmildrande eller försvärande omständigheter hänförliga till respektive företag.

När flera företag har deltagit i en överträdelse av gemenskapens konkurrens-

Den som deltar i en överträdelse kan i princip inte åberopa en förmildrande omständighet som avser hur de andra deltagarna i överträdelsen uppträdde, som exempelvis att de andra medlemmarna i kartellen involverat sig tidigare, eller mer djupgående, i kartellen. Detta skulle i förekommande fall kunna utgöra en försvårande omständighet för dessa företag men inte en förmildrande omständighet för övriga företag som deltog i överträdelsen.

länge företaget varit delaktigt i denna eller vidare att företrädare för andra företag som har deltagit i överträdelsen har gjort uttryckliga uttalanden av detta slag.

(se punkt 126)

(se punkterna 118–120 och 125)

7. Om det är utrett att ett företag har haft en "uteslutande passiv eller efterföljande roll" i genomförandet av en överträdelse, utgör detta en förmildrande omständighet enligt punkt 3 första strecksatsen i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget. Denna passiva roll innebär att det berörda företaget har hållit en "låg profil", det vill säga att det inte aktivt har deltagit i utarbetandet av det eller de konkurrensbegränsande avtalet eller avtalen. Det följer av rättspraxis att bland de omständigheter som indikerar att ett företag haft en passiv roll i en kartell hör den omständigheten att företaget har deltagit i mötena betydligt mer sporadiskt än de andra ordinarie kartellmedlemmarna liksom att företaget har inträtt sent på den marknad som är föremål för överträdelsen, oavsett hur

8. Om ett företag, som kan konstateras ha deltagit i en prissamverkan tillsammans med sina konkurrenter, inte har uppträtt på marknaden på det sätt som det kommit överens om med sina konkurrenter, är detta inte nödvändigtvis en förmildrande omständighet när böternas storlek bestäms. Ett företag som trots samverkan med sina konkurrenter för en mer eller mindre självständig politik på marknaden kan helt enkelt försöka att utnyttja avtalet för egen vinning.

(se punkt 130)

9. Vid den bedömning som görs för att fastställa böterna för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler av den ekonomiska kapacitet som de olika före-

tagen har att allvarligt skada konkurrensen, vilket förutsätter en bedömning av dessa företags faktiska betydelse på den aktuella marknaden, det vill säga deras inflytande på denna, ger den totala omsättningen en ofullständig bild. Det kan inte uteslutas att ett inflytelserikt företag med en mängd olika verksamheter inte har mer än en underordnad närvaro på en viss produktmarknad. Det kan inte heller uteslutas att ett företag som har en stark ställning på en geografisk marknad utanför gemenskapen bara har en svag ställning inom den gemensamma marknaden eller inom EES. I sådana fall innebär det faktum att det berörda företaget har en betydande total omsättning inte i sig nödvändigtvis att det har ett avgörande inflytande på den aktuella marknaden. Av den anledningen är de marknadsandelar som innehas av ett företag, även om de inte kan vara avgörande för slutsatsen att ett företag hör till en större ekonomisk enhet, emellertid relevanta för att fastställa det inflytande som företaget har kunnat utöva på marknaden.

(se punkt 152)

konkurrensregler, så att de företag som placeras i samma kategori tilldelas samma specifika utgångspunkt, måste uppdelningen i kategorier dock vara förenlig med principen om likabehandling, enligt vilken jämförbara situationer inte får behandlas olika eller olika situationer behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling. Enligt samma synsätt stadgas det i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget, i punkt 1 A sjätte strecksatsen, att en "stor" skillnad i storlek hos de företag som begått en överträdelse av samma slag kan motivera en åtskillnad vid bedömningen av överträdelsens allvar. Bötesbeloppet skall vidare i varje fall stå i proportion till de omständigheter som har beaktats vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är.

När kommissionen gör en sådan uppdelning skall gränsvärdena följaktligen fastställas på ett sammanhängande och sakligt motiverat sätt för var och en av de angivna kategorierna.

10. När kommissionen delar in företagen i kategorier för att fastställa bötesbeloppet för en överträdelse av gemenskapens

(se punkterna 154–156)

11. När böter fastställs på konkurrensområdet är kommissionen inte skyldig att beräkna böterna utifrån belopp som grundar sig på de berörda företagens omsättning. Den är inte heller skyldig att säkerställa, för det fall att böterna åläggs flera företag som varit inblandade i samma överträdelse, att de slutliga bötesbelopp som dess beräkningar leder fram till för de berörda företagen avspeglar varje skillnad mellan dessa vad gäller deras totala omsättning eller deras omsättning på den relevanta produktmarknaden.

(se punkt 159)

12. Den maximigräns som stadgas i artikel 15.2 i förordning nr 17 och som innebär att de böter som i slutändan åläggs ett företag skall sättas ned för det fall att de överstiger 10 procent av företagets omsättning, oberoende av de mellanliggande beräkningar som syftar till att beakta överträdelsens allvar och varaktighet, betyder inte att kommissionen inte i sina beräkningar kan komma fram till mellanliggande belopp som överstiger 10 procent av det berörda företags omsättning, förutsatt att de böter

som slutligen åläggs detta företag inte överskrider denna gräns.

(se punkt 161)

13. Det faktum att ett företag har för avsikt att följa konkurrensreglerna redan innan beslutet att ålägga det böter fattades utgör dessutom inte ett tillräckligt skäl för att kommissionen endast skall ålägga företaget symboliska böter. Ett väsentligt syfte med artikel 15.2 i förordning nr 17 är nämligen att avskräcka även tredje man, inte bara det berörda företaget.

(se punkt 174)

14. Kommissionen är inte skyldig att beakta det berörda företags svaga finansiella ställning när den fastställer böterna för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler. En sådan skyldighet skulle nämligen medföra att de företag som var minst anpassade till marknadsvillkoren gavs en oerättigad konkurrensfördel. Punkt 5 b i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget, enligt vilken ett före-

tags faktiska betalningsförmåga skall beaktas, är inte oförenlig med denna slutsats. Betalningsförmågan har betydelse endast "i ett visst socialt sammanhang", som utgörs av de följder som betalningen av böterna skulle få, särskilt i form av en ökning av arbetslösheten eller en ekonomisk försämring i föregående och efterföljande ekonomiska sektorer.

Det är vidare inte i sig förbjudet enligt gemenskapsrätten att en åtgärd som en gemenskapsinstitution vidtagit får till följd att ett företag går i konkurs eller träder i likvidation. Om ett företag likvideras i dess aktuella rättsliga form, kan det visserligen skada ägarnas, aktieägarnas eller andelsägarnas ekonomiska intressen men det innebär inte att de personliga, materiella och immateriella tillgångarna också förlorar sitt värde.

(se punkterna 175–177)